

**REDE VAN DEN VOORZITTER, GEHOUDEN BIJ DE
HERDENKING VAN HET 100-JARIG BESTAAN VAN
DE NEDERLANDSCHE BOTANISCHE VEREENIGING**
te Amsterdam op 28 October 1945 in het „American Hotel”.

Gedurende vijf jaren is het eens zoo bloeiende leven onze Vereeniging, evenals alle andere uitingen van de Nederlandsche wetenschap en cultuur, verdrukt geweest door den zich met ailes bemoeienden en niets ontzienden vijand. Konden aanvankelijk, zij het onder een zekere censuur en met eenige beperkingen, onze vergaderingen en publicaties nog voortgang vinden, na korten tijd moest de Nederlandsche Botanische Vereeniging in een toestand van latent leven overgaan om aldus, gesclerotiseerd, betere tijden af te wachten. Het is voor het Bestuur een beklemmend gevoel geweest, dat men hier machteloos tegenover stond en slechts zijn kracht moest zoeken in het doen — en nog meer in het nalaten — van datgene, wat de Vereeniging buiten de belangstelling van den roofzuchtigen bezetter kon houden. Des te grooter is thans de opluchting, nu onze honderdjarige als zoodanig ongedeerd deze afschuwelijke jaren door is gekomen.

De voldoening over dit feit moge groot zijn, als prestatie is het iets negatiefs en het ware verblijdender geweest, wanneer dit lustrum herdacht had kunnen worden te midden van een reeks andere uitingen van activiteit onze Vereeniging. Toch heeft het Bestuur gemeend op eenvoudige wijze en binnen den kring van haar eigen leden een samenkomst aan het 100-jarig bestaan te moeten wijden. Deze eenvoud is niet alleen door het voorgaande geboden; ook de algemeene toestand, waarin ons Koninkrijk zich nog bevindt, staat een ware feeststemming in den weg en in het bijzonder leven wij onder den indruk van de zware verliezen, die ook in den ledenkring onze Vereeniging, vooral in Nederlandsch-Indië, zijn geleden.

Juist onder deze nog drukkende omstandigheden is het echter goed zich op het oogenblik, waarop de wederopbouw van het nationale botanische onderzoek weer kan en moet worden ter hand genomen, te herdenken, wat enthousiaste voorgangers tot stand hebben gebracht in betere tijden, die — naar wij allen hopen — ook voor ons weer zullen aanbreken. Hun doorzettingsvermogen moet ook ons bezielen voor het goede en groote doel, dat wij met

ons lidmaatschap van de Nederlandsche Botanische Vereeniging moeten nastreven. En niet minder moeten menschelijke tekortkomingen uit het verleden, het niet kunnen scheiden van zaken en personen, ijdelheid en vereenigingsimperialisme, en de daaruit voortgekomen strubbelingen voor ons bakens zijn, die buiten ons vaarwater moeten blijven.

Voor de tegenwoordige leden moge de Nederlandsche Botanische Vereeniging een wetenschappelijke vakvereeniging zijn in den ruimsten zin van het woord, zoodat alle botanici in Nederland zich daarin thuis gevoelen en hun eigen plaats innemen, zij is dat echter niet steeds geweest. Integendeel, in haar ontwikkeling weerspiegelt zich die van de botanische wetenschap in ons land, die een eeuw geleden nog zeer eenzijdig was georiënteerd en zelfs in die eenzijdigheid achterlijk was. Onze Vereeniging begon als een gezelschap van „Nederlandsche Kruidkundigen, die in de studie der Flora van hun Vaderland belang stellen en dezelve wenschen te bevorderen”, zooals het heet in den oproep, namens hen door Dr. R. B. VAN DEN BOSCH onderteeekend en op 19 en 26 Juli en 2 Augustus 1845 geplaatst in de „Opregte Zaturdagsche Haarlemsche Courant”, om op 15 Augustus te 10 uur v.m. bijeen te komen in Hotel „du Lion d'Or” te Leyden, om te beraadslagen over middelen ter bereiking van hun doel.

Op deze samenkomst verschijnen 20 belangstellenden en wel uit Amsterdam: Dr. C. M. VAN DER SANDE LACOSTE, P. A. RICHARD, J. J. F. H. T. MERKUS DOORNIK, uit Deventer Prof. Dr. M. I. COP, uit Haarlem Mr. L. H. BUSE, uit Delft A. J. DE BRUYN, uit den Haag G. BISSCHOP, F. D. VRIJDAG ZIJNEN, Mr. C. VAN DER GOES, uit Scheveningen W. IZ. GEBEL, uit Goes Dr. R. B. VAN DEN BOSCH, uit Zeist C. F. KRAEPELIEN, uit Leiden Dr. F. DOZY, Prof. Dr. W. H. DE VRIESE, Dr. J. H. MOLKENBOER, J. C. RODBARD, Dr. H. BOURSSE WILS, C. A. J. A. OUDEMANS, uit Koog a.d. Zaan Dr. C. KERBERT en uit Rotterdam Dr. G. TH. F. GROSHANS.

Het trekt aanstonds de aandacht, dat het grootste deel der aanwezigen uit medici en juristen bestaat; botanici van professie zijn nog zeldzaam. Nadat Dr. Dozy de vergadering heeft geopend, houdt Dr. VAN DEN BOSCH een rede, waarin hij op heldere wijze het doel van de op te richten vereeniging uiteenzet:

„Wat nu ons doel aangaat, ik begin met daarvan deze omschrijving te geven — eene volledige, wetenschappelijke kennis „der in ons vaderland voorkomende planten en als uitvloeisel „daarvan eene Flora van Nederland. Dat wij die thans nog niet „bezitten en nog niet kunnen bezitten, zal geen der zake kundige „loocheenen, even min dat wij bij onze naburen, met name bij

„Duitschland en Engeland in deze zeer verre achterlijk zijn.
 „Het is verre van mij, om bij het uiten dezer opmerking iets
 „verwijtends of geringschattends te bedoelen. Het verschijnsel
 „van stilstand schijnt met de geschiedenis van ons volk ge-
 „durende de laatste 50 jaar zoo naauw verbonden te zijn, dat
 „men ook in andere wetenschappen hetzelfde opgemerkt heeft.
 „Maar, evenals dáar, moet het ook *hier* aansporen tot vooruit-
 „gang, tot inspanning van alle krachten om het verzuimde in
 „te halen”

Hierbij wordt in de eerste plaats erkend, dat ook de floristische botanie in Nederland in die dagen een aanmerkelijken achterstand vertoonde, vergeleken bij Engeland en Duitschland, terwijl als einddoel de samenstelling van een Flora van Nederland wordt beoogd.

Het is niet mogelijk hier een ook maar eenigszins volledig overzicht van de lotgevallen der Vereeniging te geven; dat is trouwens niet noodig, daar de Heer W. H. WACHTER haar geschiedenis uitvoerig heeft te boek gesteld voor een speciaal nummer van het „Nederlandsch Kruidkundig Archief”.

Wij moeten ons echter goed voor oogen stellen, dat de vereeniging tot welker oprichting men op den 15den Augustus 1845 besluit, een zuiver floristische is; zij heet dan ook de „Vereeniging voor de Nederlandsche Flora”. Aanvankelijk wordt door VAN DEN BOSCH wel de uitgave van een Flora van Nederland uitdrukkelijk als doel der vereeniging genoemd, doch in de eerste Statuten wordt dit niet met evenveel woorden gezegd. Pas bij de statutenwijziging van 1868 heet het in het slot van art. 1: „Haar einddoel is: het uitgeven van eene Flora van Nederland”. In 1857 nemen de plannen voor zulk een uitgave vasteren vorm aan; in 1859 houdt VAN DEN BOSCH op een vergadering een rede, waarin hij gedétailleerde voorstellen over den opzet der uit te geven Flora en omtrent de verdeeling van de bewerking der families over de medewerkers doet. Juist is dan echter OUDEMANS’ „Flora van Nederland” verschenen, eenige jaren tevoren voorafgegaan (1854) door VAN HALL’s „Neêrlands Plantenschat of Landhuishoudkundige Flora”, waardoor de belangstelling voor het plan van VAN DEN BOSCH is verslapt. In 1863 wordt de uitgave van een Flora definitief opgegeven, om, merkwaardigerwijze, in 1868 weer in de Statuten op te duiken. Eerst kort geleden is het plan tot zulk een uitgave — ter eere van het 100-jarig bestaan — opnieuw opgevat en is inderdaad de bewerking van een „Flora Neerlandica” ter hand genomen.

Hoezeer men vroeger ook de voorbereidingen, verbonden aan zulk een werk, heeft onderschat, het past ons niettemin een eeresalut

te brengen aan de nagedachtenis van hen, die een eeuw geleden den moed hadden een plan in deze richting te ontwerpen en met groote voortvarendheid de voorbereidselen voor de uitvoering ervan troffen. Temeer, omdat deze voorbereidingen thans, na een eeuw van voortgaande verarming van onze flora, een waardevol bezit vormen. Men besluit namelijk een Vereenigingsherbarium in te richten, waarvan een der bestuursleden conservator is. Op de leden rustte de verplichting om aan het herbarium bij te dragen en het wordt een ongeschreven wet, dat men zijn eigen herbarium schenkt of vermaakt aan de Vereeniging. Opvallend groot is het aantal dergenen, die in het bijzonder belang koesteren in de Cryptogamenflora. Het Herbarium der Vereeniging wordt te Leiden gehuisvest, doch pas in 1871 onder hetzelfde dak vereenigd met het Rijks-Herbarium, dat dan onder leiding staat van Dr. W. F. R. SURINGAR.

Reeds in 1847 besluit men tot het uitgeven van een „*Prodromus Florae Batavae*”, waarvan Deel I in 1850 verschijnt; wel een bewijs hoe veel geestdrift het leven der jonge Vereeniging bezielt! Drie gedeelten van Deel II verschijnen in 1851, 1853 en 1858, het laatste gedeelte met groote vertraging in 1866, wanneer een vrij langdurige periode van inzinking haar intrede in het vereenigingsleven heeft gedaan.

In 1850 wordt door Prof. Dr. W. H. DE VRIESE, Dr. P. W. KORTHALS en Dr. J. H. MOLKENBOER sterk geijverd om ook de flora van de Overzeesche Gewesten in het vereenigingswerk te betrekken. Prof. Dr. F. A. W. MIQUEL bestrijdt dit voorstel, omdat hij vreest, dat er van de studie der Indische flora niet veel terecht zal komen. De geschiedenis heeft hem in het gelijk gesteld, maar het plan, dat uit oneenigheden met het Rijks-Herbarium schijnt te zijn voortgekomen, wordt aangenomen en de Vereeniging wordt zelfs herdoopt in „Vereeniging voor de Flora van Nederland en deszelfs Overzeesche Bezittingen”.

Ook in onze Vereeniging blijkt de bloei in hooge mate afhankelijk te zijn van de toewijding en het enthousiasme van slechts enkele leden. In den eersten tijd ging deze drijfkracht uit van een klein groepje, waartoe in de eerste plaats VAN DEN BOSCH behoorde, die tot zijn dood in 1862 toe, dus 17 jaren achtereen, Voorzitter der Vereeniging was. Na den dood van VAN DEN BOSCH komt er al spoedig een tijd van inzinking. Reeds in 1863 wordt, zooals wij zagen, het Flora-plan opgegeven, in een vergadering, die slechts door vijf leden wordt bezocht. Bij die gelegenheid overweegt men zelfs de opheffing der Vereeniging en een overdracht van het Herbarium aan het Rijk, maar gelukkig komt het niet zoo ver. Wel

besluit men de bemoeienis met de flora van Nederlandsch-Indië, die van het begin af slechts op papier had bestaan, officiëel uit het programma te schrappen en van dien ongelukkigen tijd af draagt de Vereeniging den naam van „Nederlandsche Botanische Vereeniging”.

Het heeft blijkbaar moeite gekost om de depressie te boven te komen. In 1867 wordt Prof. Dr. C. A. J. A. OUDEMANS Voorzitter en hij blijft dat tot 1881. Bij de herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging besluit men propaganda voor het lidmaatschap te maken onder leeraren in de plant- en dierkunde bij het dan juist ingestelde Middelbare Onderwijs. Maar in 1879 telt de Vereeniging nog slechts 19 leden.

Intusschen zijn er in deze periode eenige belangrijke dingen gebeurd. In 1867 wordt het reeds sinds 1846 bestaande en op ongezette tijden verschijnende „Nederlandsch Kruidkundig Archief” het officiële orgaan der Vereeniging onder redactie van W. F. R. SURINGAR en Th. H. A. J. ABELEVEN.

Eveneens belangrijk is, in 1878, de instelling van zg. wintervergaderingen, waar onderzoekingen gerefereerd zullen worden op het gebied der physiologie, morphologie en anatomie. Dit toch is het eerste teeken, dat in Nederland de botanie meer is gaan omvatten dan alleen de floristiek, een bewijs, dat ook hier te lande belangstelling ontwaakt voor nieuwe takken van wetenschap, die in het buitenland, met name in het Duitschland van die dagen en ook in Frankrijk, al een vlucht van beteekenis hadden gekregen. Aanvankelijk schijnt er nogal belangstelling voor deze bijeenkomsten te zijn geweest; zij werden gemiddeld door 10 personen bezocht en zelfs Prof. VAN 'T HOFF heeft er tot de gasten behoord.

Tijdens het voorzitterschap van Prof. Dr. W. F. R. SURINGAR (1881—1898) zet zich langzaam de ontwikkeling der Vereeniging voort. Naast de „wintervergaderingen” worden op voorstel van Prof. Dr. H. DE VRIES, Dr. H. W. HEINSIUS en Dr. J. W. C. GOETHART maandelijksche buitengewone vergaderingen in Amsterdam gehouden van de zg. Centrale Afdeeling. Daarbij werden korte mededeelingen gedaan en literatuurreferaten gehouden. In 1899 sterft de Centrale Afdeeling echter weer af.

Van den Prodomus verschijnt een herdruk van het eerste gedeelte van Deel II (*Musci* en *Hepaticae*, bewerkt door VAN DER SANDE LACOSTE), in 1901 gevolgd door een nieuwe uitgave van het gedeelte der *Thalamiflorae*.

In 1895 wordt het 50-jarig bestaan der Vereeniging herdacht; van de oprichters is OUDEMANS dan nog de eenige overlevende.

Sinds 1896 worden er herbarium-prijsvragen uitgeschreven voor

leerlingen van de hoogste klassen der gymnasia en H.B.S.-en, dikwijls provinciegewijze. Nu en dan schijnen deze prijsvragen successen te hebben opgeleverd.

In moeilijke perioden van haar bestaan en bij de bekostiging van ondernemingen, die de financiële draagkracht der Vereeniging te boven gingen, heeft zij meermalen op royale wijze steun gevonden bij Teyler's Genootschap, terwijl sinds 1888 eenige legaten in het bezit der Vereeniging kwamen. Na 1900 breidt het ledental zich sterk uit, doordat bij de benoeming van nieuwe leden niet meer zoo selectief te werk wordt gegaan als daarvóór gebruikelijk was. Zoo schijnt in den tijd van het voorzitterschap van Dr. L. VUYCK (1898—1904) alles op een nieuwe periode van bloei te wijzen, totdat er plotseling moeilijkheden ontstaan, die eenige jaren lang de Vereeniging in hevige beroering zouden houden.

In 1901 oefent Dr. J. P. LOTSJ critiek uit op de werkwijze en het werk der Vereeniging, dat hij te eenzijdig en te verward vindt, wanneer hij van een langdurig verblijf in Indië en Amerika in Nederland is teruggekeerd. Hij vindt het werk, bij een stijgend ledental, te dilettantisch: er komen te veel „Levende Natuur“-mensen in de Vereeniging, terwijl botanici-niet-floristen van naam buiten de Vereeniging blijven of haar wel door hun lidmaatschap financieel steunen, zonder echter aan haar werkzaamheden deel te nemen. Het resultaat is een reorganisatie der Vereeniging in 1904, waarbij zij in twee afdelingen wordt gesplitst: Afdeling A, die der floristen en Afdeling B, die der niet-floristen. Elke Afdeling kreeg haar eigen Bestuur; Voorzitter der Afd. A wordt GOETHART, die van Afd. B Prof. Dr. F. A. F. C. WENT; de oudste in jaren, i.c. WENT, is Voorzitter der Vereeniging. Ook in de tijdschriften, uitgegeven door de Vereeniging, komt deze splitsing tot uiting: het Kruidkundig Archief zal voortaan, naast de verslagen der Vereeniging, officiële gegevens, de ledenlijst enz., publicaties bevatten op het gebied van floristisch en aanverwant onderzoek, terwijl voor de algemeen-botanische publicaties het „Recueil des Travaux Botaniques Néerlandais" in het leven wordt geroepen, waarin de artikelen in het Fransch, Engelsch of Duitsch moeten verschijnen met het oog op de verspreiding in het buitenland.

Zonder twijfel was onder de gegeven omstandigheden deze oplossing de eenige, waardoor beide groepen van leden voor de Vereeniging behouden konden blijven. Nochtans is de rust slechts van korten duur. Weldra brak er een nieuw en veel heviger conflict uit, dat vertroebeld werd door tal van persoonlijke factoren, waarbij de strijdvraag over het *Oenothera*-probleem, de vraag dus of de zg. *Oenothera*-mutanten hun verklaring volgens de mutatie-theorie dan

wel in bastaardeeringsverschijnselen moeten vinden, achter de schermen een belangrijke rol speelde. Na een stormachtige vergadering in October 1907 werd een commissie ingesteld om een statutenwijziging voor te bereiden, bestaande uit Prof. Dr. J. W. MOLL, Voorzitter, en E. HEIMANS, H. J. CALKOEN en Dr. A. A. PULLE, leden. De volgens het voorstel dezer commissie gewijzigde statuten werden op 6 Juni 1909 door de Algemeene Vergadering aanvaard, zij het onder krachtige oppositie van den kant der floristen, die reeds sterk in de minderheid waren geraakt en nu hun autonome Afdeeling in het geheel zagen opgaan, waarin de floristiek slechts een sectie zou uitmaken.

Het is jammer, dat de geboorteweeën van de hernieuwde Vereeniging met zoo veel persoonlijke antipathieën en ruzies gepaard gingen, dat het mij beter voorkomt er op deze feestelijke bijeenkomst niet dieper op in te gaan. Gelukkig is het eindelijk bereikte resultaat ongetwijfeld het beste geweest, wat voor onze Vereeniging mogelijk was. Immers, thans was eindelijk een nationale vereeniging tot stand gekomen, waarin alle takken der botanische wetenschap volledig tot hun recht konden komen en, naar wij gerust kunnen getuigen: tot hun recht *zijn* gekomen. Sedertdien heeft de organisatie dan ook geen wijzigingen van beteekenis meer ondergaan en, daar onderlinge twisten de stemming gelukkig niet langer hebben bedorven, kon de Vereeniging zich verder harmonisch ontwikkelen.

Volgens de nieuwe Statuten van 1909 mogen bestuursleden niet langer dan 5 jaren achtereen in functie blijven. De bedoeling hiervan is kennelijk geweest een te grooten invloed van bestuursleden, met name van den Voorzitter, op de ontwikkeling der Vereeniging te voorkomen. Toch wisselde van 1909 tot 1935 het voorzitterschap slechts tusschen drie personen, die elk in die jaren tweemaal 5 jaren Voorzitter zijn geweest: Prof. Dr. F. A. F. C. WENT, Prof. Dr. J. C. SCHOUTE en Prof. Dr. TH. WEEVERS. WENT heeft in zijn ambtsperiodes o.a. zeer veel goed werk gedaan door de banden met de Overzeesche Gebiedsdeelen en ook met het buitenland aanzienlijk te versterken. SCHOUTE voelde de wenschen en behoeften der floristen goed aan en was daardoor de aangewezen figuur om een harmonische belangenverdeeling tot stand te brengen. Van WEEVERS kan hetzelfde gezegd worden, terwijl hij bovendien als enthousiast ijveraar voor de Nederlandsche Natuurmonumenten, ook deze richting, waarvoor de Nederlandsche Botanische Vereeniging zich sedert het begin dezer eeuw interesseerde, op waardige wijze vertegenwoordigde. Alle drie werden zij, evenals MOLL, tot Ere-lid onzer Vereeniging benoemd en het is zeer verblijdend dat één hunner, *bene meritis* en in welstand getuige mag zijn van dezen

gedenkdag. De groote bloeiperiode onzer Vereeniging, die op zoo betreurenswaardige wijze door den oorlog werd onderbroken, is voor een belangrijk deel aan dit viermanschap te danken geweest.

Maar ook anderen hebben zoo veel voor onze Vereeniging gedaan, dat zij met name moeten worden genoemd. P. JANSSEN en Ir. A. W. KLOOS Jr. hebben elkaar ettelijke jaren lang afgelost als penningmeester en aan hun goede zorgen is de financiëel gezonde en krachtige positie onzer Vereeniging te danken. En dan zijn er twee personen, die achter de schermen buitengewoon belangrijk en vaak ondankbaar werk hebben verricht, dat weinig tot oningewijden spreekt, maar in hooge mate den bloei der Vereeniging naar buiten vertegenwoordigt. Ik bedoel de secretarissen der redacties van *Recueil* en *Kruidkundig Archief*, Prof. Dr. A. A. PULLE en W. H. WACHTER, die beiden in deze hoedanigheid aan de Vereeniging groote diensten hebben bewezen. Het verheugt mij dan ook buitengewoon, dat de verdiensten van dit viertal een erkenning hebben gevonden in het eere-lidmaatschap onzer Vereeniging, waarin zij zich nog vele jaren mogen verheugen!

Laat ik met deze zeer vluchtige historische schets mogen volstaan. Van de laatste vijf jaren, die ongelukkigerwijze juist met mijn Voorzitterschap samenvielen, is slechts weinig te zeggen, omdat het milieu langzamerhand dusdanig met germaansche antibiotinen werd vergiftigd, dat er van een geregeld vereenigingsleven geen sprake kon zijn. Alleen in de zg. Commissies konden de gebruikelijke vergaderingen tot het eind van het vorige jaar doorgaan. Het komt mij voor, dat zulke „Commissies”, tot welker bijeenkomsten alle leden der Vereeniging toegang hebben, een aantrekkelijke gelegenheid bieden om in een enger gezelschap over vakonderwerpen van gedachten te wisselen. Hier kan in den kring van ingewijden een kameraadschappelijke, gemoedelijke sfeer heerschen, die op de grootere algemeene vergaderingen moeilijk is te verwezenlijken, en ik vraag mij af, of de werkwijze met „Commissies” niet voor eenige uitbreiding vatbaar is. De algemeene vergaderingen zouden dan aan meer synthetische symposia over grootere gebieden der wetenschap gewijd kunnen worden, waardoor de opkomst wellicht vergroot en bijgevolg ook de gezelligheid ervan verhoogd zou worden.

Het is moeilijk te voorspellen, welke van de vele richtingen der botanie, die hier te lande beoefend worden, in de naaste toekomst de belangrijkste zal zijn, laat ik liever zeggen: de meeste beoefenaren zal trekken, want van een wetenschappelijk standpunt bezien zijn zij alle even belangrijk. Wanneer wij op de oprichtingsvergadering

terugzien, kunnen wij echter één ding met vreugde getuigen en dat is, dat de destijds bij het buitenland bestaande achterstand is ingehaald. De botanische wetenschap in Nederland en niet minder in de Overzeesche Gewesten kan een vergelijking met andere landen, vóór den oorlog zelfs met de Vereenigde Staten van N.-Amerika, glansrijk doorstaan en onze Vereeniging biedt aan al haar richtingen een gelijke kans om zich uit te leven en te ontwikkelen.

Kunnen wij dit met een zekere voldoening constateeren, vandaag dienen wij ons wel te bedenken, dat dit alles ontstond uit een floristische vereeniging en nog steeds bloeit het floristische en ook het biosociologische onderzoek op zijn eigen manier in ons vereenigingsleven. Het is goed, dat de laboratorium-biologen in ons midden dat niet vergeten. Deze zijn, misschien ongewild, wel zeer ver „gedistanciëerd” van de „oude” plantkunde. Er is een nauwer verband ontstaan tusschen de plantenphysiologie en de physische- en organische chemie, dan er vroeger bestond tusschen de plantensystematiek en de zg. algemeene plantkunde. Wanneer men een modern leerboek over de plantenphysiologie ter hand neemt, zal men vele hoofdstukken tegenkomen, waarin practisch geen plantennaam wordt genoemd. In een physiologisch laboratorium vermag slechts de ingewijde in of bij de omvangrijke en ingewikkelde instrumentaria iets plantaardigs te ontdekken en dan is dat nog op zijn best een cultuur van micro-organismen, meestal slechts geïsoleerde organen of stukjes daarvan. Van eenig onderzoek buiten kan nauwelijks meer sprake zijn. Het is uitzondering, dat men zich den tijd kan gunnen om te genieten van de vrije natuur, en een zeker gevoel van afgunst bekruipt den laboratorium-man, wanneer hij de verslagen leest van de excursies, zooals ze vroeger werden en ook thans nog worden gehouden door de floristen. Aan zulke gemeenschappelijke tochten zitten immers ook andere kanten: men leert elkander persoonlijk beter kennen en er ontstaan vriendschapsbanden, die een heilzame aaneensluiting kunnen geven tusschen de beoefenaren van eenzelfde wetenschap, welke ook hun maatschappelijke functie moge zijn. In dit opzicht zijn de floristen en ook de sociologen bevoorrecht boven de overige leden onzer Vereeniging en het mag op een dag als deze wel erkend worden, dat zij van dit voorrecht een goed gebruik hebben gemaakt.

Dit zal duidelijk blijken, wanneer straks de *Flora Neerlandica* gaat verschijnen, waarmede eindelijk de wenschdroom van de oprichters onzer Vereeniging in vervulling zal gaan. In zekeren zin zal deze uitgave een afsluiting zijn van het werk, dat hier te lande in de laatste eeuw op floristisch gebied werd verricht, maar niet zal daarmede, zooals men zich vroeger voorstelde, het einddoel

onzer Vereeniging zijn bereikt, waardoor zij zelf overbodig zou zijn geworden. Integendeel, bij de tegenwoordige structuur der Vereeniging is de verschijning dier Flora niet meer dan een symptoom. Moge het echter een symptoom zijn van een hernieuwing en wederopbloei van de botanische wetenschap in ons Vaderland en een aansporing om onze beste krachten aan de zaak van onze Vereeniging te blijven geven. Hierin toch ligt een der groote verschilpunten vergeleken bij een eeuw geleden. Bestond toen de botanie nog slechts hier te lande als floristiek, die ook door niet-botanici als liefhebberij op wetenschappelijke wijze kon worden beoefend en die nauwelijks in verband stond met de samenleving, thans is die wetenschap zeer nauw vervlochten met het geheele maatschappelijke bestel. Duidelijk is dat verband met de land- en tuinbouwwetenschappen, met name met den proefstationsarbeid, vooral in Indië, maar het is te voorzien, dat het zich nog sterk zal uitbreiden. Men denke aan het kweken en conserveeren van plantaardige levensmiddelen met een zoo hoog mogelijk vitaminen-gehalte, aan biologische kwesties bij de land- en zoutwinning, aan de bierbrouwerijen, die zich hebben losgemaakt van de Deutsche industrie, terwijl de met penicilline bereikte resultaten een heel nieuw gebied van onderzoekingen over antibiotische stoffen en hun chemotherapeutische toepassingen openen. In dit opzicht verruimen zich de perspectieven voor de plantkunde en haar toepassingen meer en meer. Het zal echter in hooge mate van de komende economische verhoudingen afhangen, in hoeverre deze nieuwe terreinen reeds in de naaste toekomst zullen kunnen worden betreden.

15 Augustus 1945: het einde van den tweeden wereldoorlog. Het kanongebulder verstomt ook aan de fronten in het Verre Oosten, nu de laatste barbaarsche tegenstander de wapens moet strekken. En over de geheele wereld wapperen de vlaggen en beieren de vredesklokken, juist op den 100-sten *dies natalis* der Nederlandsche Botanische Vereeniging. Natuurlijk bestaat er tusschen beide, zoo ongelijksoortige gebeurtenissen geen enkel verband, maar bij deze herdenking mogen wij in de gelijktijdigheid een symbool zien, voor het zoo bij uitstek op den vrede gerichte arbeidsveld onzer Vereeniging.

Nog duren de naweeën van de zoo ontwrichte nationale en internationale verhoudingen voort.

Een zware schaduw glijdt ook over dezen dag, nu ons, naast de verliezen, die onze kring reeds in het vaderland had geleden, bekend begint te worden, hoevelen onzer onder ellendige omstandigheden in de Overzeesche Gebieden zijn omgekomen.

Standvastig blijve echter ons vertrouwen, dat onze wetenschap, hoe zwaar zij ook zal blijken te hebben geleden, weer zal opbloeien en de menschheid in opbouwenden zin zal blijven dienen. Ongetwijfeld kan onze Vereeniging daarbij haar belangrijke rol als nationale band tusschen de botanici van hier en van over zee blijven vervullen. Wanneer wij, haar tegenwoordige leden, in de eendracht, die ons sedert 40 jaren verbindt, ons van de beteekenis der Nederlandsche Botanische Vereeniging bewust blijven, zal de honderdjarige nog veel kunnen zijn voor de botanische wetenschap in Nederland en in de Overzeesche Gebiedsdeelen en daarmede een eervolle plaats blijven innemen onder de organisaties, die thans den wederopbouw van ons vaderland en het geestelijke en materiële herstel van ons volk in hun vaandel hebben geschreven.

Rest mij, ten slotte, de verheugende mededeeling te mogen doen, dat het Hare Majesteit de Koningin heeft behaagd aan onze Vereeniging het praedicaat „Koninklijke” te verleen. Ik ben er zeker van uit Uw aller naam te spreken, wanneer ik daarvoor onze groote erkentelijkheid betuig. De uit deze onderscheiding blijkende erkenning van de beteekenis van onze Vereeniging door Hare Majesteit en Haar Regeering moge op dezen dag een reden tot voldoening en dankbaarheid zijn, zij blijve ons vóór alles een aansporing om dit hooge praedicaat waardig te zijn en ernaar te leven, dat onze Vereeniging metterdaad blijve de „*Koninklijke* Nederlandsche Botanische Vereeniging”!

V. J. KONINGSBERGER.
